

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Beslag och husrannsakan – ett regelverk för dagens behov (SOU 2017:100)

Ju2017/09710/Å

Svea hovrätt har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande och lämnar synpunkter på detta nedan. Först lämnas några allmänna synpunkter och därefter kommenteras förslagets utformning – med utgångspunkt i ett antal av kapitlen i betänkandet – på ett översiktligt sätt.

Allmänna synpunkter

Samhällsutvecklingen har medfört att elektroniskt lagrad information har blivit allt vanligare. Ambitionen att nu modernisera den sedan lång tid gällande regleringen av t.ex. tvångsmedlen beslag och husrannsakan så att regelverket anpassas till dagens, och även morgondagens, behov framstår därför som god. En given utgångspunkt för lagstiftning av den typ som behandlas i betänkandet får också, som utredningen även lyfter fram, anses vara att regleringen ska vara så teknikneutral som möjligt.

Omfattningen av de förslag som föreslås i betänkandet är dock betydande. Särskilt ändringarna i 27 och 28 kap. rättegångsbalken – för rättsväsendet central lagstiftning – är ingripande. Flera av ändringarna aktualiserar också frågor som har stor betydelse ur rättssäkerhetssynpunkt. En förutsättning för sådana här ingripande reformer på ett viktigt rättsområde är, enligt hovrättens mening, att det finns ett klart uttalat behov av förändringar. Frågan är om det nu i alla delar finns ett sådant behov. Vidare medför omfattningen av de föreslagna ändringarna att det är något svårt att här överblicka vilka konsekvenser som förslagen kan antas medföra om de genomförs. Med dessa utgångspunkter – och utifrån de aspekter som hovrätten främst har att beakta – lämnas följande synpunkter på förslagen.

Förslagen

Kapitel 6: Husrannsakan och andra undersökningar i it-miljö

Till en början ansluter sig hovrätten till utredningens bedömning att det inte bör införas särskilda regler om husrannsakan i it-miljö utan att dagens regler

även fungerar såvitt gäller undersökningar av innehållet i beslagtagna eller kopierade elektroniska informationsbärare.

Utredningen föreslår sedan att det ska införas möjligheter att på distans undersöka t.ex. en dator – förfarandet betecknas *undersökning på distans*. Genom förfarandet förväntas myndigheterna kunna få tillgång till information som inte finns lokalt lagrad i exempelvis en dator utan som har lagrats på någon annan plats, t.ex. i ett s.k. moln.

Hovrätten, som delar uppfattningen att det kan finnas ett stort behov av att få tillgång till information som t.ex. inte finns lagrad lokalt i en dator, har inte något att invända mot förslagen i denna del. Det kan dock rimligen antas bli ganska vanligt förekommande att myndigheterna kommer att sakna tillgång till nödvändiga inloggningsuppgifter, inklusive lösenord, vilket i dessa fall omöjliggör den föreslagna undersökningen på distans.

Det kan också finnas anledning att framhålla det förhållandet att, i en situation då undersökning på distans av samma informationsbärare används vid flera tillfällen, regleringen har vissa likheter med regelverket om hemliga tvångsmedel. Som utredningen redovisar pågår också ett annat lagstiftningsarbete avseende dessa regelverk (se bl.a. betänkandet Hemlig dataavläsning – ett viktigt verktyg i kampen mot allvarlig brottslighet, SOU 2017:89). Det är därför angeläget att de båda föreslagna regelverken anpassas till varandra och att det även finns en tydlig gränsdragning mellan bestämmelserna.

Vid användning av undersökning på distans aktualiseras den komplexa frågan om territoriella begränsningar. Att saken är svårhanterlig framgår bl.a. av att olika länder bedömer frågan på skilda sätt. Hovrätten delar utredningens uppfattning att det kan finnas anledning att lägga vikt vid andra anknytningsmoment än på vilken plats viss information finns lagrad för tillfället.

Vad sedan avser regleringen av *biometrisk autentisering* är det – som har anförts även inledningsvis – angeläget att lagstiftningen är så teknikneutral som möjligt med tanke på att teknikutvecklingen på området går snabbt. Hovrätten har dock inte någon invändning mot att det införs en skyldighet att medverka till biometrisk autentisering. Även om hovrätten inte heller har någon invändning mot förslaget att med våld tvinga någon till biometrisk autentisering är det svårt att i dagsläget överblicka i vilka situationer, fränsett när det är frågan om finger- och handavtryck, användandet av våld på det sätt som föreslås i betänkandet kan tänkas komma att bli aktuellt.

Kapitel 7: Säkrande av information genom beslag och kopiering

Utredningen föreslår att ett nytt straffprocessuellt tvångsmedel – benämnt *kopiering* – ska införas i 27 kap. rättegångsbalken.

Som framgår av betänkandet används kopiering redan idag. Utredningens avsikt att med regleringen följa den tekniska utvecklingen är i och för sig positiv och kan tänkas ha vissa förutsättningar att öka såväl rättssäkerheten som förutsebarheten i förfarandet.

Den föreslagna reformen i denna del är dock mycket omfattande. Enligt hovrätten kan det sättas i fråga om det verkligen finns ett behov av så stora förändringar i ett, såvitt hovrätten kan bedöma, tämligen väl fungerande regelverk. Det kan vidare diskuteras om de negativa effekterna av den nuvarande regleringen motiverar ändringar på det sätt som föreslås i betänkandet. Ett alternativ vore, på det sätt som utredningen analyserar men ganska snabbt avfärdar, att reglera kopiering som ett sätt att verkställa ett beslag. En sådan reglering skulle eventuellt innebära en möjlighet att på ett annat sätt inordna användandet av kopiering i det nuvarande regelverket. Enligt hovrätten bör ett sådant förslag analyseras vidare.

Hovrätten kan därför inte ställa sig bakom förslaget att införa det föreslagna tvångsmedlet kopiering.

Kapitel 8: Förbud mot beslag och kopiering

Utredningen föreslår att beslagsförbudet i närståendefallet (27 kap. 2 § andra stycket rättegångsbalken) ska avskaffas. Den huvudsakliga motiveringen till förslaget är att det är vanligt att bevisning om brott finns i kommunikation mellan närstående och att det framstår som orimligt att sådana meddelanden inte får tas i beslag, bl.a. med beaktande av brottsoffrets och allmänhetens intressen. Hovrätten instämmer i denna uppfattning och kan i allt väsentligt dela de bedömningar som görs i betänkandet i denna del.

Samtidigt kan det konstateras att ett fullständigt avskaffande av regeln om beslagsförbud i närståendefall får anses ha en inte oväsentlig betydelse ur integritetssynpunkt. Vid utredningar om lindrigare brott kan integritetsintrånget mot en enskild antas inte framstå som lika motiverat som när det är fråga om allvarigare brottslighet. Tänkbara alternativa lösningar är att beslagsförbudet inte ska gälla vid t.ex. häktningsgrundande brott. På så sätt skulle många av de fördelar som ett helt avskaffande av regeln innebär uppnås samtidigt som regeln fortsatt i viss utsträckning skyddar den enskildes integritet vid mindre allvarliga brott. Hovrätten förordar därför en sådan lösning.

Kapitel 11: Beslagtagna och kopierade handlingars rättsliga status

Frågan om i beslag tagna handlingar utgör allmänna handlingar har varit omdiskuterad under en längre tid. Hovrätten noterar att Högsta förvaltningsdomstolen den 19 mars 2018 i mål nr 2687-17 har ansett att en spegelkopia av en tidigare i beslag tagen handling som senare förverkats var en allmän handling. HFD:s bedömning synes överensstämma med utredningens analys i frågan och hovrätten har inte någon invändning mot denna.

Kapitel 12: Sekretess, registrering, bevarande och arkivering

Hovrätten har inte något att invända mot utredningens bedömning att det saknas skäl att införa absolut sekretess för alla uppgifter i beslagtagna och kopierade handlingar.

Med utgångspunkten att i beslag tagna handlingar utgör allmänna handlingar kan det – som utredningen påpekar – förutsättas vara betungande om handlingarna omfattas av den registreringskyldighet som föreskrivs i 5 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Även om hovrätten kan dela bedömningen i den delen bör man vara medveten om att ett undantag från registreringskyldigheten oundvikligen medför en mindre möjlighet för enskilda till insyn enligt offentlighetsprincipen. En sådan lösning riskerar också att skapa stora praktiska problem för de brottsutredande myndigheterna t.ex. när allmänheten och medierna begär att få ta del av någon allmän handling.

Allmänt om den språkliga utformningen

När det gäller den språkliga utformningen av de föreslagna bestämmelserna, och även i övrigt beträffande den språkliga översynen som gjorts, kan först hänvisas till vad som har anförts inledningsvis om omfattningen av förslagen och att svårigheter därför finns att i alla delar kunna bedöma konsekvenserna av de föreslagna ändringarna. Enligt hovrätten bör också viss försiktighet råda när det gäller att endast språkligt ändra på bestämmelser som gällt och tolkats under lång tid. Ett exempel på en språklig förändring är att utredningen föreslår att ordet ”man” införs i lagtexten. Enligt hovrättens mening lämpar sig detta ord inte för lagtext, bl.a. med tanke på att det saknar precision och, för övrigt, inte heller upplevs som särskilt modernt. Lagtextens språkliga utformning bör därför övervägas ytterligare i den fortsatta beredningen.

Övriga kapitel

Utredningens analyser och bedömningar som görs i de övriga kapitlen i betänkandet än de ovan särskilt nämnda föranleder inte några särskilda uttalanden från hovrättens sida.

I handläggningen av ärendet har deltagit hovrättspresidenten Fredrik Wersäll, hovrättsråden Erik Lindberg och Anita Glad samt tf. hovrättsassessorn Henrik Berthels, föredragande.

Fredrik Wersäll

Henrik Berthels